

Internationale Arbeidsorganisatie neemt giganten van de voedingsindustrie onder de loep

Tien grote ondernemingen controleren een kwart van de wereldmarkt in levensmiddelen. Ze hebben miljoenen mensen in dienst en kunnen een voortrekkersrol spelen bij de verbetering van de arbeidsvoorwaarden in veel landen, staat er in een rapport dat de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) nu bestudeert. Vertegenwoordigers van de werknemers in de organisatie klagen dat problemen als honger en de oneerlijke verdeling van de winsten te weinig aan bod komen in de studie.

“De sterke concentratie is niet nieuw en hangt nauw samen met de globalisering van de economie”, zei Andrew Bibby bij de voorstelling van zijn rapport. Wel nieuw is het ontstaan van wereldwijde geïntegreerde voedingsketens. Samen stellen die 22 miljoen mensen te werk, en daarom kijkt de IAO met bijzondere aandacht naar de voedingsgiganten. De lijst met de allergrootste voedingsbedrijven wordt aangevoerd door het Zwitserse Nestlé, gevolgd door Unilever, PepsiCo, SaraLee en Coca Cola. Wat de detailhandel, de laatste schakel in de voedselketen, betreft, bezet Wal-Mart de koppositie, gevolgd door Carrefour, Kroger, Tesco en Albertsons. Dat oligopolie is het gevolg van de fusies en de overnames die de laatste jaren hebben plaatsgevonden.

De grootste ondernemingen draaien een enorme omzet, maar er is nog heel veel ruimte voor verdere fusies, stelt het rapport van de IAO. In 2006 bedroeg de omzet van Nestlé 74,7 miljard dollar, Unilever was goed voor 49,6 miljard dollar, PepsiCo haalde een omzet van 32,6 miljard dollar, Sara Lee hield het op 19,7 miljard dollar en Coca Cola klokte af op 41,8 miljard dollar. Die omzetcijfers staan in schril contrast met de winstverdeling. Een producent van peulvruchten in Zimbabwe krijgt amper twaalf cent van elke euro die de verkoop van zijn groenten opbrengt in de supermarkten in de industrielanden. Een Keniaanse groenteteler krijgt veertien cent per euro. De eigenaars van bananenplantages in Ecuador rijven tien percent van de opbrengst binnen, terwijl amper 1,5 percent naar de arbeiders op die plantages gaat.

De concentratieprocessen die in het rapport beschreven staan, zullen ook hun weerslag hebben op de industriële betrekkingen en de sociale dialoog in de sector. De industriële verhoudingen en de arbeidsomstandigheden kunnen worden verbeterd in alle stadia van de voedseldistributie, staat er in het rapport. Grote bedrijven moeten daarbij het voortouw nemen.

Traditioneel sluiten de sociale partners in de voedingsindustrie wereldwijd succesvolle collectieve overeenkomsten af met de ondernemingen. Zo heeft Nestlé Asia-Pacific in verschillende landen collectieve arbeidsovereenkomsten afgesloten. Die vrijwaren de vakbondsrechten, het recht op de ontplooiing van vakbondsactiviteiten, het recht op gelijke kansen, en de niet-discriminatie op basis van leeftijd, geslacht, ras of religie. Maar Klaus Schröter, de woordvoerder van de Duitse cateringvakbond, wijst erop dat veel collectieve overeenkomsten die het rapport aanhaalt in strijd zijn met de nationale wetgeving van de betrokken landen. Hij noemt het rapport

ontoereikend en zegt dat het niet de taak van de IAO is om de ondernemingen naar de mond te praten.

Schröter is het ook niet eens met de optimistische conclusies die het rapport verbindt aan de verwachte verdere stijging van de vraag naar levensmiddelen in Azië en Latijns-Amerika. Die stijging kan immers ook leiden tot wereldwijde schaarste. Dat de IAO aan die bekommernis geen aandacht besteedt terwijl elke dag duizenden kinderen de honger dood sterven, is volgens Schröter onaanvaardbaar.

Uit statistieken van de Voedsel en Landbouworganisatie van de VN uit 2007 blijkt dat 854 miljoen mensen, of zeventien percent van de wereldbevolking, honger lijden.

Gustavo Capdevila - IPS